

INSPIRACJA A PLAGIAT

„Za opracowanie nie uważa się utworu, który powstał w wyniku inspiracji cudzym utworem.” – Nieznany¹

W ramach prowadzonego przez Kancelarię newsletter'a otrzymaliśmy interesującą prośbę o opisanie różnicy pomiędzy plagiatem, a inspiracją.

Prośba wpisuje się w zainteresowania Kancelarii, a jednocześnie dotyka istotnego rynkowo zagadnienia.

I przygotowując odpowiedź na to pytanie w pierwszej kolejności zwrócić trzeba uwagę na zakłętę w jego treści założenie istnienia trzech utworów czyli (za art. 1 ustawy o prawach autorskich): trzech przejawów działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalonych w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór).

Pytanie odwołując się do plagiatu i inspiracji identyfikuje:

1. utwór pierwotny;
2. utwór inspirowany utworem pierwotnym;
3. plagiatu utworu pierwotnego;

Nie są to przy tym utwory odrębne całkowicie skoro drugi z nich ma stanowić efekt inspiracji pierwszym, a w przypadku trzeciego należałoby w ogóle zakwestionować „utworskość” (skoro jest on jedynie kopią).

Polska ustawa o prawach autorskich posługuje się terminem inspiracji i jednocześnie nie używa słowa plagiat.

¹W rzeczywistości art. 2 ust. 4 ustawy z dnia 04 lutego 1994r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2019r, poz. 1231 ze zm.)

Inspiracja

Polski ustawodawca opisując w art. 2 ustawy opracowanie² cudzego utworu wyraźnie wskazał w ust. 4 ustawy, że:

„Za opracowanie nie uważa się utworu, który powstał w wyniku inspiracji cudzym utworem.”

Cóż to oznacza w praktyce?

Przede wszystkim oznacza to, że **utwór inspirowany dla uzyskania tego statusu musi być utworem.**

Musi być zatem przejawem działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalonym w jakiegokolwiek postaci.

Oznacza to również, że po spełnieniu warunku bycia utworem, **utwór inspirowany będzie zupełnie samodzielnym utworem, podlegającym ochronie prawa autorskiego niezależnie od utworu inspirowanego.**

Utwór inspirowany będzie zatem utworem, którego powstanie wynika z interakcji autora z dziełem inspirowanym.

Jak podaje E. Ferenc-Szydełko³:

„Utwory inspirowane cudzą twórczością to takie, które **zostały stworzone w wyniku emocjonalnego i intelektualnego impulsu, "podniety", wywołanych cudzym dziełem** i do tego dzieła się odwołującym.”

Zakres inspiracji i plagiat

Próbując rozróżnić inspirację cudzym utworem od jego skopiowania w oczywisty sposób wskazać można:

- 1) takie utwory, które bez problemu zaliczymy do utworów inspirowanych (takie, posiadając komplet własnych, indywidualnych, autorskich treści w nieznaczonej części odnoszą się do utworu trzeciego) oraz
- 2) takie, które bez wątpliwości zaliczymy do kopii (tu sytuacja będzie odwrotna).

Największa trudność leży w utworach, które odwołując się do utworu cudzego posiadają jednocześnie własne cechy pozwalające na przyznanie im cech utworu, przy czym jakość lub znaczenie tych własnych cech oraz ich siła nadpisania odniesienia do utworu trzeciego wywoływać będzie dyskusję.

Mówiąc wprost będą takie utwory, które trochę będą samodzielne ale będzie z nich wycierał utwór oryginalny w stopniu nakazującym pytanie: Czy to nie jest jednak kopia?

I w tym miejscu rozróżnienie utworu inspirowanego od plagiatu nastroczać będzie najwięcej problemów.

Utrwaloną w orzecznictwie sądów definicję zakresu inspiracji odnajdujemy m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z 10 lipca 2014r. (I CSK 539/13) wedle którego:

„Elementy utworu inspirowanego w nowo powstałym utworze inspirowanym są i mogą być rozpoznawalne, **ale nie dominujące**, stanowiąc efekt emocjonalnego i intelektualnego impulsu wywołanego cudzym dziełem.”

Sąd Okręgowy w Świdnicy w wyroku z 20 września 2017r. sygn.. IV Ka 572/17 wskazał:

„Za kryterium rozgraniczające uznaje się takie twórcze przetworzenie elementów dzieła inspirowanego, że o **charakterze dzieła inspirowanego decydują już jego własne, indywidualne elementy**, a nie elementy przejęte”

²W szczególności tłumaczenie, przeróbka, adaptacja.

³E. Ferenc-Szydełko (red.), Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz. Wyd. 4, Warszawa 2021, SIP Legalis, kom. do art. 2

W uzasadnieniu do tego wyroku Sąd wprost wskazał, iż inspirowanie się nie jest kopiowaniem i w ciekawy przeciwstawił inspirację plagiatowi stwierdzając:

„Jawny plagiat polega na przejęciu cudzego utworu w całości lub w części w niezmienionej postaci (w przypadku utworu tekstowego w sposób dosłowny) lub w postaci zmodyfikowanej w nieznacznym stopniu. **W takim wypadku działalności sprawcy nie towarzyszy żadna inwencja twórcza.**

Plagiat ukryty charakteryzują działania sprawcy polegające na mniej lub bardziej istotnym zmodyfikowaniu elementów twórczych przejmowanego w całości lub w części utworu, stwarzające pozory autorstwa co do materiału przywłaszczonego z cudzego dzieła.”

Podsumowując całość.

Dzieło inspirowane to przede wszystkim utwór – a zatem przejaw działalności twórczej ustalony w dowolnej postaci.

Dzieło inspirowane musi posiadać własne cechy twórcze i to te cechy muszą stanowić o charakterze tego dzieła.

Dzieło inspirowane może zawierać elementy utworu inspirującego, mogą one być nawet wyraźne i wprost dostrzegalne w dziele inspirowanym, ale w finale nie mogą przesądzać o charakterze dzieła inspirowanego. Dzieło inspirowane ma bowiem obok referencji do dzieła inspirującego własnych charakter twórczy, który decyduje o jego istnieniu.

Jeżeli dane dzieło nie posiada własnych elementów twórczych – nie będzie utworem inspirowanym.

I tak, będą takie przypadki, w których rozróżnienie między kopią cudzego utworu, a inspiracją będzie niezwykle trudne. W których badany utwór będzie zawierał trochę elementów dzieła inspirującego i trochę własnych elementów autorskich. Decyzja o tym, których elementów jest więcej albo które elementy mają większą wagę będzie w takich przypadkach uznaniowa.

I takim sprawom towarzyszy duże ryzyko zajęcia przez każdego oceniającego innego stanowiska.

**Radca prawny
Jakub Cieśllicki**